ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 223 — ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ — 11 ՅՈՒԼԻՍ 1856

ՄԱՍԻՍ

ԼՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

Տարեկան գինն է	. . . .	120 ղրշ.
Վեցամսեայ "	. . . .	65 "
Եռամսեայ "	. . . .	35 "

Մէկ ծանուցման տողին 40 փարա է :
Ստորագրութիւնները կանխիկ են :
Ստորագրութիւնները ամէն ամսոյն 1էն եւ 16էն կը սկսին :

Օտար երկիրներ լրագիրներուն ծախքը ամէն մէկ թերթին համար 20 փարա է :
Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ, կամ որ եւ է գրուածք ; խմբագրին պէտք է ուղղուի . եւ [illegible] ծախքը երկուքին վրայ է :

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 11 ՅՈՒԼԻՍ

Եւրոպայէն եկած վերջին լուրերը մինչեւ ամսոյս 2ը կը հասնին :

Իտալիայի գործերուն վիճակը միշտ ընդարձակ տեղ մը բռնած է լրագիրներուն մէջ : Գլխաւոր խնդիրը՝ Իտալիայի մէկ քանի գաւառներուն օտար զօրքերէ գրաւումն է . եւ այս խնդիրը երկար վիճաբանութիւններու նիւթ եղած է Սարտենիայի ու Գերմանիայի լրագիրներուն մէջ : Առաջինները կը ջանան հաստատելու թէ Իտալիոյ վիճակին դէշութեան պատճառը այս գրաւումներն ու գործածուած բռնի միջոցներն են, եւ կը պահանջեն որ շուտով դադրին . վերջինները ընդհակառակն կը ջանան գրաւումներն արդարացնելու իբրեւ անհրաժեշտ հարկ մը :

Նաբօլիի մէջ զինուորական մեծ պատրաստութիւններ կը լսուին, անանկ որ, կըսէ նամակ մը, զիտես թէ այսօր վաղը ահագին յարձակում մը պիտի ըլլայ այս երկրին վրայ ծովէն ու ցամաքէն :

Ժամի լրագիրը կը ծանուցանէ, թէ Պապը Նաբօլիի թագաւորին հետ միջակ տեսութիւն մը բրեր է : Բայց մէջերնին եղած խօսակցութիւններուն նպատակը դեռ բոլորովին ծածուկ մնացած է :

Անգղիոյ խորհրդարանին յուլիս 8 ժողովին մէջ լորտ Ճոն Ռըսէլ խնդրեց, որ Իտալիայի գործերուն վերաբերեալ բոլոր գրութիւնները խորհրդարանին յանձնելու առաջարկութիւն պիտի ընէ կառավարութեան պաշտօնեայներուն, որպէս զի հասկցուի թէ Փարիզի դեսպանաժողովին Իտալիոյ գործերուն վրայօք ըրած յայտարարութիւնները ինչ արդիւնք պիտի կրնան ունենալ :

Մօրնինկ-Բօսթ լրագիրը կըսէ թէ Յունաստանի եւ Իտալիոյ վրայօք քիչ օրէն քաղաքական մեծ դժուարութիւններ պիտի ծագին, եւ կաւելցնէ, թէ ժամանակը շուտով մօտենալու վրայ է, ուր վճռողական միջամտութիւն մը անհրաժեշտ պիտի ըլլայ :

———

Գերմանական Ա[illegible] Գ[illegible] լրագիրը կըսէ թէ Աւստրիոյ արտաքին գործոց պաշտօնեայ Պուօլ կոմսին եւ Ռուսիոյ դեսպան Կորչաքոֆ իշխանին մէջ երկար խօսակցութիւններ ըլլալէ ետեւ, Դանուբեան իշխանութեանց խնդրոյն վրայօք Աւստրիոյ քաղաքականութիւնը ընդունէր է : Նոյն լրագիրը կաւելցնէ, թէ Ռուսիոյ կառավարութիւնը երկու իշխանութեանց միանալը ալ հարկաւոր չդատելով, ամէն մէկ իշխանութեան ներքին գործերը դատ դատ կարգի դնելու պիտի սկսի : Կորչաքոֆ իշխանը խոստացեր է Ռուսիոյ թագաւորն ալ համոզել այս քաղաքականութեան :

———

Պէլճիքայի թագաւորին այս օրերս Լոնտրա երթալը զանազան կարծիքներու նիւթ եղած է Եւրոպական լրագիրներուն :

Անգղիական Մօրնինկ-Քրօնիքլ լրագիրը կըսէ, թէ Յունաստանի աթոռին յաջորդութեան գործը իր ազգատոհմին տալու կերպով կարգի դնելու նպատակաւ է : Յայտնի է որ այժմեան Օթոն թագաւորը զաւակ չունի . եղբայրն ալ՝ Լուդովիկոս իշխանը՝ չուզեր անոր յաջորդ ըլլալու գլխաւոր պայմանը ընդունիլ՝ որ է յունական կրօնին դառնալ : Իրաց այս վիճակին մէջ՝ Պէլճիքայի թագաւորին երկրորդ որդւոյն համար կը մտածուի եղեր Յունաստանի աթոռին ժառանգ ընելու :

Մօրնինկ-Քրօնիքլ աւելի եւս կաւելցնէ, թէ Յունաստանի աթոռը ժամանակաւ Օթոն թագաւորին տրուելէն առաջ Պէլճիքայի թագաւորին առաջարկուեր է երբոր դեռ Պէլճիքայի թագաւոր եղած չէր :

———

Գաղղիոյ պաշտօնական Մօնիթէօր լրագիրը սուտ կը հանէ Լ. Նաբօլէոն կայսեր Ընկլիթերի երթալուն եւ Աւստրիոյ կայսեր հետ տեսնուելու համար անկէց ալ Պրեկէնց երթալուն վրայօք պտըտած լուրերը : Լ. Նաբօլէոն կայսրը տանի զբօսանութիւն մը ամենեւին չունի եղեր :

———

Ասպանիայի մէկ քանի գաւառներուն մէջ այս օրերս յեղափոխական շարժումներ երեւան ելեր են : Մատրիտի լրագիրներուն էջերը այս շարժումներուն մանրամասն պատմութիւններովը լեցուած են :

———

Ժնեւական լուր մը կը ծանուցանէ, թէ մայրաքաղաքիս Ռուսիոյ նորընտիր դեսպանը Պ. Պուտէնիէֆ Բեդըրպուրկէն ճամբայ ելեր է Կ. Պոլիս գալու համար, եւ քիչ օրէն հոս կըսպասուի :

Դեսպանին հետ կուգայ նաեւ Շիբիքով զօրավարը որ ժամանակաւ Պարսկաստանի եւ կայսերական տէրութեան սահմանագլուխը որոշելու յանձնաժողովին անդամ եղած էր : Հիմա ալ Օսմանեան եւ Ռուսի Ասիաստանին սահմանները որոշելու յանձնաժողովին անդամ ընտրուած է :

———

Կալացէն կը գրեն, թէ Պեսարաբիոյ սահմանագլխին որոշման համար յանձնաժողովական ժողովին մէջ բաւական մեծ անհամաձայնութիւններ ծագեր են, եւ այս գործը դեսպանական ճամբով կարգի դնելու կաշխատուի :

———

Գաղղիոյ զինուորական Մօնիթէօր լրագիրն հետեւեալ տեղեկութիւնը կը հրատարակէ վերջին պատերազմին ժամանակը մեռնող գաղղիական զօրաց թըւոյն վրայ :

"Արեւելքի բանակին ըրած կորուստներուն թուոյն վրայ հաստատութեան մէջ սպրդած անստուգութիւնները այնպիսի չափազանցութիւններու առիթ տուին, որ մինչեւ այսօր խիստ հաստատ կերպով մը կը շարունակեն : Մեզի համար այս մասին անստուգութիւնները հիմա բոլորովին փարատած են, Պատերազմի պաշտօնեան Արեւելք երկրված ամէն մէկ բանակներուն կառավարութեանց առանձնէն յատուկ ցուցակ մը ուզեց, որուն մէջ յականէ յանուանէ նշանակուած են ամէն կարգի եւ աստիճանի պաշտօնակալներն ու զինուորները՝ որ պատերազմին մէջ սպաննուեցան, կամ վիրաւորուելով եւ կամ հիւանդանալով մեռան՝ Տաճկաստան գալած օրերնուն մինչեւ Փարիզի դաշնադրութեան հաստատուած ժամանակը :

"Այս ցուցակներէն կը տեսնուի, որ ամէն կերպ մահուամբ մեռնող գաղղիական զօրաց թիւն է :

Բարձրաստիճան պաշտօնակալք		1284
Ստորին կարգի	"	4403
Զինուորք		56805
Համագումար		62492

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ինչպէս որ նախընթաց թուով ծանուցեր էինք, օգոստափառ Ինքնակալին ընելիք մեծ ու փառաւոր կոչունքը անցեալ երեքշաբթի իրիկուն կատարուեցաւ Տոլմա Պաղչէի նոր պալատին դահլիճ սրահին մէջ, որ ամենափառաւոր շքեղութեամբ զարդարուած էր :

Կոչունքի սեղանը 130 բազմականի համար պատրաստուած էր, որոնք շոգենաւով, կառքով, ձիով եւ նաւով ժամը 11ին կայսերական պալատը հասնիլ ըսկսան, եւ Բ. Դրան թարգման Քապուլի էֆէնտիէն, արարողապետ Քեամիլ պէյէն եւ արքունի պալատան գլխաւոր պաշտօնակալներէն առաջնորդուելով կոչունքի սրահին մօտ ուրիշ շքեղապանծ սրահ մը կերթային, ուր արդէն կը գտնուէին Մեծ Եպարքոսը եւ տէրութեան բոլոր պաշտօնեայները իրենց համազգեստները հագած, եւ հրաւիրելոց ընդունելութիւն կընէին :

Շատ չանցաւ օգոստափառ Ինքնակալը հոն հասնելով՝ անձամբ իր հիւրերը պատուեց, եւ անոնց մէկ քանիին հետ ալ խօսակցելով՝ հաճոյաւ անդամանդներով զարդարուած ոսկի շքանշան մը տուաւ Բէլիսիէ Մարաջախտին :

Անոր նման շքանշան մըն ալ Անգղիոյ դեսպանին տուաւ Քօտրինթըն զօրավարին համար որ դեռ եկած չէր Գըրիմէն :

Ժամը տասներկուքին՝ հրաւիրեալները կոչունքի մեծ սրահը մտան : Սեղանին գլուխը նստաւ բարձրապատիւ մեծ եպարքոս Ալի փաշան, անոր աջ կողմը Անգղիոյ դեսպան լորտ Սթրաթֆորտ Րէտքլիֆ, ձախ կողմը Բէլիսիէ մարաջախտը : Մեծ եպարքոսին դիմացը նստաւ բարձրապատիւ Մէհմէտ Ալի փաշա ծովապետը . անոր աջ կողմը նստաւ Գաղղիոյ դեսպան Պ. Թուվընէլ, ձախ կողմը Անգղիոյ Քարոթ զօրավարը : Ուրիշ հրաւիրեալներն ալ իւրաքանչիւր իրենց աստիճանին համեմատ որոշուած տեղերը նստան :

Նոյն միջոցին կայսերական նուագարաններն սկսան վեհափառ Սուլթանին երգը եւ գաղղիացւոց ու անգղիացւոց ազգային երգերը նուագել : Ճաշը զարմանալի կարգաւորութեամբ կատարուեցաւ ծառայից եւ ամենաճոխ սպասներով : Քապուլի էֆէնտին, Քեամիլ պէյը, Բ. Դրան թարգմանատան գլխաւոր անդամները եւ արքունի պալատին պաշտօնակալները ոտքի վրայ կեցած կը հսկէին, որ ամէն բան ամենակատարեալ բարեկարգութեամբ ու ճըշդութեամբ կատարուի :

Ճաշը երեք ժամ տեւեց : Տէրութեան բոլոր նախարարները, Բ. Դրան գլխաւոր պաշտօնատարները, բոլոր դեսպանները, մայրաքաղաքս գտնուող դաշնակից զօրաց հրամանատարները, դեսպանատանց առաջին քարտուղարներն ու առաջին թարգմանները, Դանուբեան երեք իշխանութեանց դրան գործակալները եւ տէրութեան հպատակ ազգաց երեւելիներէն մէկ քանին այս մեծ ու փառաւոր կոչունքին ներկայ էին :

Միայն Ամերիկայի Միացեալ-Նահանգաց եւ Սարտենիայի դեսպանները անձնական տկարութիւն ունենալնուն պատճառաւ չկրցան ներկայ գտնուիլ :

———

Գըրիմի անգղիական բանակին հրամանատար Սըր Ուիլլըմս Քօտրինթըն զօրավարը Օտեսայի ճանապարհորդութենէն Սեվաստոպոլ դառնալով, յունիս 30ին օրը հրաման ըրաւ Պալաքլավա մնացած անգղիական զօրքերուն որ ճամբայ ելլեն : Նոյն օրը իրիկուան ժամը տասն եւ մէկին ինքն ալ նաւ մտնելով Պալաքլավայէն մեկնեցաւ հոն

գտնուած 17 անգղիական նաւերուն հետ։

Ընդվլոցիք Գալաքլավայէն մեկնելնուն պէս, ռուսաց դրօշակը ծածանիլ սկսաւ հոն։

Վրօտրինեթըն զօրապետը երեք չորս պաշտօնակալ թողուց Գալաքլավա, որպէս զի հոն մնացած քիչ մը մթերքին նաւ դրուելուն հսկողութիւն ընեն։

Այս պաշտօնակալներէն զատ՝ քանի մը վիրաւորականներ միայն մնացեր են Գալաքլավա, եւ ուրիշ աննշան մարդիկ, որոնք միջոց մը գտնելնուն պէս պիտի մեկնին անկէ։

Վրօտրինեթըն զօրապետը անցեալ երեքշաբթի իրիկուն մայրաքաղաքս հասաւ։

Բ. Դրան արարողապետ (Թէշրիֆաթճը) Քեամիլ պէյը հինգշաբթի իրիկուն մայրաքաղաքէս Եաշ ու Գուքրէշ գնաց կայսերական հրովարտակները տանելու, որոնք Մօլտավիայի կուսակալ Ալէքօ պէյին եւ Վալաքիայի կուսակալ Սթիր պէյին իշխանութիւնը կը վերջացընեն։

Քեամիլ պէյը ուրիշ երկու հրովարտակ ալ կը տանի, որոց մէկովը Ալէքսանդր Ալէքօ պէյը Վալաքիայի տեղակալ (գայմագամ), երկրորդովն ալ Գ. Թէոտորիձա Գալքէ Մօլտավիայի տեղակալ կանուանի։

Այս հրովարտակներուն հետ Քեամիլ պէյը նաեւ առաջին կարգի Մէճիտիյէ պատուանշան մը կը տանի Վալաքիայի կուսակալ Սթիր պէյին։

Մայրաքաղաքս հեռագրով լուր երթալով Ալէքսանդր Ալէքօ պէյին եւ Գ. Թէոտորիձա Գալքին, որ տեղակալ ընտրուեցան, երկուքն ալ ամսոյս 4ին կառավարութեան ղեկը ձեռք առեր են։ Այս լուրը հեռագրով եկաւ Բ. Դուռը։

Շաբաթ օրը Վրօտրինեթըն զօրապետը, Լորտ Լայընս ծովապետը՝ որ քանի մը օրէ 'ի վեր մայրաքաղաքս եկած է, Սթիւըրթ երկրորդ ծովապետը իրենց գլխաւոր պաշտօնակալներուն հետ Տօլմա-Պաղչէի կայսերական պալատը գացին, եւ Անգղիոյ դեսպան Լորտ Ստրաթֆորտ Ռէտքլիֆ զիրենք օգոստափառ Ինքնակալին ներկայացուց։ Արտաքին գործոց պաշտօնեայ վսեմափայլ Ֆուատ փաշան ներկայ էր այս ընդունելութեան։

Վեհափառ Ինքնակալը մեծ մարդասիրութիւն ու պատիւ ցուցուց այս բարձրաստիճան անձերուն։

Երկուքնի պալատէն ելլելնուն ետքը՝ Թօփ-Գափուի պալատը գացին, ու հոն պատրաստըւած արքունական կառքերը նստելով Բ. Դուռը գացին այցելութիւն ընելու բարձրապատիւ մեծ Եպարքոսին, արտաքին գործոց պաշտօնէին եւ Բարձրագոյն ատենի նախագահին։ Անկէց Սպարապետութեան դուռը երթալով պատերազմի պաշտօնէին հետ տեսնըւեցան։ Այս ամեն այցելութիւններուն ժամանակը մեծ պատիւ եղաւ իրենց։ Թէ՛ Բ. Դրան եւ թէ Սպարապետի դրան ընդարձակ բակերուն մէջ կայսերական զօրքերը նուագարաններով բարեւի կեցան։

Կիրակի օրը ժամը եօթնին միջոցները Վրօտրինեթըն զօրապետը, Լորտ Լայընս ծովապետը, Սթիւըրթ երկրորդ ծովապետը իրենց գլխաւոր պաշտօնատարներուն հետ Թօփ-Գափուի պալատը երթալով շքեղ նախաճաշիկ մը ըրին, որ օգոստափառ Ինքնակալին հրամանաւը պատրաստըւած էր։

Նոյն իրիկունը Վրօտրինեթըն զօրապետը իր բոլոր պաշտօնակալներուն հետ մայրաքաղաքէս մեկնեցաւ Վ[illegible] շոգենաւով՝ Իզմիր եւ անկէց Պիրէոն երթալու համար, ուսկից ալ ուրիշ շոգենաւ մը նստելով Անգղիա պիտի երթայ։

Էրզրումէն յունիս 21 թուով գրըւած նամակները կը ծանուցանեն, թէ ռուսերը դեռ Կարսը ետ չեն տուած. ընդ հակառակն 12 հազար նոր զօրք խօթեր են հոն։

Ասկէց զատ, կայսերական բանակին պաշտօնակալ անգղիացի Պիլ գնդապետը՝ որ քանի մը ուրիշ օսմանեան պաշտօնակալներու հետ Կարս ղրկըւած էր քաղաքին եւ անոր ամրութիւններուն վիճակը քննելու համար, քաղաքէն ներս չէ ընդունըւեր. եւ ռուսերը ըսեր են իրեն, թէ երբոր Գաղղիացւոց ու անգղիացւոց զօրքերը օսմանեան տէրութեան հողէն բոլորովին ելլեն, Կարսն ան ժամանակը պիտի պարպըւի, եւ ինքն ալ ան ժամանակը կրնայ հոն մտնել։

Անցեալներս կայսերական կառավարութիւնը փարոս (Ֆէնէր) մը շինել տըւած էր Սուլինայի դիմացը 20 մղոն հեռու Եըլան-Ատասը ըսըւած մանր կղզիներուն գլխաւորին մէջ, որոնք մարտ 30ին դաշնագրութեան զօրութեամբը կայսերական տէրութեան դարձան։

Արդ, թէ անցեալ շաբթու ռուսի շոգենաւ մը եկեր է նոյն կղզին փարոս շինելու վերաբերեալ նիւթեր բերելով։ Հոն գտնըւող Օսմանեան պաշտօնակալը որ տասը զինուոր ունէր հետը, իմացուց շոգենաւին հրամանատարին, թէ այս կղզիները մարտ 30ին դաշնագրութեան զօրութեամբը Դունուբի բերաններուն հետ Բ. Դրան իշխանութեանը տակ մտած ըլլալով, Բ. Դուռը արդէն հոն փարոս շինել տուած է։ Այս յայտարարութեան վրայ՝ շոգենաւին հրամանատարը փարոսին նիւթերը կղզին թողուց քանի մը պահապան զինուորներով, եւ ինքը անմիջապէս Իսմայիլ գնաց իրեն յանձնըւած պաշտօն մը կատարելու համար։

Այս դէպքին վրայ անցեալ շաբթու լուր ելաւ մայրաքաղաքիս մէջ, թէ Ռուսիոյ կառավարութիւնը չուզեր այս կղզիներուն վրայ Բ. Դրան ունեցած իրաւունքը ճանչնալ։

Արաբիայէն եկած լուրերը կը ծանուցանեն, թէ անցեալներս Մէքքէի կողմերը պատահած ծանր անկարգութիւնները վերջացեր, խաղաղութիւնն ու հանդարտութիւնը վերստին հաստատըւեր է։

Յայտնի է որ կայսերական կառավարութիւնը անցեալներս Մէքքէյի Մութալիպ անուն Շէրիֆը պաշտօնէն հանեց իր ապօրինաւոր գործերուն համար, եւ անոր տեղը Պէն Աուն անունով մէկը Շէրիֆ կարգեց, որ ասկէց երեք ամիս առաջ մայրաքաղաքէս ճամբայ ելաւ իր պաշտօնին երթալու համար։

Մութալիպ Շէրիֆն իր փոխըլը իմանալուն պէս, փոխանակ Բ. Դրան հրամանին հնազանդելու եւ իրեն համար որոշըւած բնակութեան տեղը երթալու, սուտ լուրերով ու խաբերայ խօսքերով 40 հազար մարդ ժողվեց գլուխը եւ Մէքքէյի վրայ քալեց։ Բայց անյաղթելի դիմակալութիւն գտնելով տէրութեան կանոնաւոր զօրքերուն եւ ժողովրդեան կողմանէ, պարտաւորեցաւ Թայիֆ քաշվելու, ուր տեղի ժողովուրդները իրեն կուսակից էին, եւ հոն ամեն պէտք եղած պատրաստութիւնը ըրաւ նորընտիր Շէրիֆին դէմ դնելու համար, որ հարկաւ պիտի զէնքը առնէր տէրութեան եւ օրինաց հնազանդելու։ Միանգամայն լուր տարածեց, թէ Պէն Աուն Շէրիֆը Մէքքէ գացած ժամանակը մեռեր էր։ Այս սուտ ձայնը ապստամբներուն թիւն ու յամառութիւնը աւելցուց։

Նոր Շէրիֆը մայիս ամսուն մէջ Ճիտտէ հասաւ, եւ անկէց ճամբան շարունակելով Մէքքէ գնաց, ուր մեծ ուրախութեամբ ընդունըւեցաւ։ Եւ որովհետեւ մեծ ազդեցութիւն ունէր Մէքքէի մէջ, ուր առաջ ալ քանի մը տարի Շէրիֆութիւն ըրած էր, ժողովուրդը զէնքի կանչելուն՝ բոլոր մօտակայ ցեղերը ոտք ելան ու եկան օգոստափառ Ինքնակալին դրօշակին տակը։

Մայիս 20ին Պէն Աուն շէրիֆը կայսերական զօրաց եւ վերոյիշեալ հաւատարիմ ժողովրդոց գլուխն անցնելով Թայիֆի վրայ գնաց եւ արիւնահեղ պատերազմով մը չարաչար յաղթեց Մութալիպին։ Ապստամբը փախաւ ու Թայիֆի բերդին մէջ ամրացաւ։

Յունիսի առջի օրերը Պէն Աուն Շէրիֆը Թայիֆի բերդին վրայ երթալով՝ առաջարկեց Մութալիպին որ անձնատուր ըլլայ. Մութալիպ ականջ չի կախեց։ Նոյն միջոցին ապստամբներուն մէջ քօլէրա ինկաւ։ Պէն Աուն՝ բերդը պաշարեց, եւ յունիս 2/14ին սաստիկ յարձակում մը ընելով առաւ։ Ապստամբ Մութալիպը բռնըւեցաւ, եւ անոր հետ միաբանողները շուտ մը հնազանդեցան։

Այսպէս վերջացաւ այս ապստամբութիւնը՝ որ խիստ վտանգաւոր երեւոյթ մը ունէր, բայց կայսերական զօրաց քաջութեամբը եւ Մէքքէի ժողովրդեան հաւատարմութեամբը քիչ ժամանակի մէջ ոչնչացաւ։

Մութալիպ Կ. Պօլիս բերելու համար ճամբայ հանվեցաւ, եւ քիչ օրէն կը հասնի։ Կըսուի թէ Սէլանիկ պիտի աքսորվի։

Անցեալները ծանուցինք, թէ կայսերական բարեխնամ կառավարութիւնը՝ Մարաշի մէջ պատահած ցաւալի դէպքերուն եւ Գ. Կուսարմանի անուն Իտալացիին իր ընտանեօքը հանդերձ ըսպաննըւելուն վրայ՝ հրաման ըրեր էր որ խիստ եւ անաչառ քննութիւններ ըլլան։

Այս քննութիւնները հիմա լմնցած ըլլալով, Մարաշի բնակիչներէն հարիւր յիսուն հոգի՝ որոնք վերոյիշեալ սպանութեան գործին մասնակից եղած են, անցեալ շաբթու Կ. Պօլիս բերվեցան, եւ դատաստանին պիտի տեսնըւին։

Ա ԶԳԱՅԻՆ

Սեբաստացի Օտապաշեան հանգուցեալ Յովսէփ աղան՝ որ բարեպաշտ եւ ազգասէր անձն մըն էր, կենդանութեան ժամանակը՝ իւր սեպհական ստացուածքէն 7500 ղուռուշի գումար մը բաժին հանելով, կտակ ըրած էր՝ նոյն գումարէն 5000 ղուռուշ Սուրբ Փրկչի ազգային հիւանդանոցին նուիրել. 1500 ղուռուշ Գասըմ փաշայի նորաշէն Սուրբ Յակոբ եկեղեցւոյն՝ եւ 1000 ղուռուշ Գումգափուի դուրսը նոր շինըւած Ս. Յարութիւն եկեղեցւոյն։

Հանգուցելոյն եղբայրը՝ արդոյ Գէորգ աղան՝ իւր սիրելի եղբօրը ըրած կտակը կատարելու փութալով, իրենց հաւատարիմ գործակալ Գարօն Առաքելին ձեռամբ վերոյիշեալ 7500 ղուռուշը ամբողջ վճարեց սահմանըւած տեղերուն։

Այս բարեպաշտական գործը հանգուցելոյն յիշատակին համար օրհնութեան առիթ ըլլալէն զատ, բարեսէր անձանց ալ նախանձելի օրինակ մը ըլլալով գովութեան եւ շնորհակալութեան արժանի է։

Գասըմ փաշայի Սուրբ Յակոբ եկեղեցին՝ որուն շատ տարիներէ 'ի վեր շինութեան պէտք ունենալը շատերուն յայտնի էր, անցեալ տարի շինվելու սկսեր էր. բայց տեղւոյն հայ բնակչաց աղքատութեանը պատճառաւ շինութիւնը չէր կրցեր գլուխ հանվիլ. եւ այս պատճառաւ ժողովուրդը աստուածային պաշտամունքէ զուրկ մնացեր էր։

Այս օրերս քանի մը բարեպաշտ եւ յարգի անձինք՝ ամենապատիւ Սրբազան Պատրիարք Հօր յորդորանօքը ընկերութիւն մը կազմելով սկսան դրամ հաւաքել եկեղեցւոյն շինութիւնը աւարտելու համար, եւ արդէն քանի մը աւուր մէջ 38190 ղուռուշ հաւաքեցին հետեւեալ ազգասէր անձերէն։

1000	Ամենապատիւ Սրբազան Պատրիարք Հայր
1940	Նորին Սրբազնութեան ձեռօք ասկէ առաջ եղած հաւաքումէն յաւելուածը
10000	Յակոբ աղա Նորատունկեան
3000	Պօղոս աղա Եաղըճի
5000	Խաչատուր աղա Ալեանախեան
2000	Յարութիւն աղա Ինճիկեանցի
1500	Աւետիս աղա Եազմաճեան
1000	Աբրահամ աղա Պետրոսեան
1000	Թէոդորոս աղա Յակոբեան
1000	Բարունակ աղա Տէմիրճեան
1000	Յակոբ աղա Գարաեան Քէրեսթէճի
1000	Մահտեսի կարապետ աղա Պասմաճեան
1000	Աւետիս աղա հացագործ 'ի Թախտաքալէ
1000	Մահտեսի Պօղոս աղա հացագործ 'ի Չէմպէրլի Թաշ
1000	Պետրոս աղա Թիրեաքեան
750	Ղազար աղա հացագործ
500	Յովսէփ աղա Հովուեան Ոսկերիչ
500	Մահտեսի Պօղոս աղա Թիւլպէնտճի
500	Սարգիս աղա Պօշնախեան
500	Մարտիրոս աղա Սահակեան
500	Մահտեսի Յակոբ աղա Թիւթիւնճի
500	Միքայէլ աղա Արբաճեան
500	Մահտեսի Յօհաննէս աղա Արդարեան
500	Մահտեսի Յօհաննէս աղա Գալփաքճի Օտապաշի
500	Սարգիս աղա Չրաճեան
500	Բուզանդ աղա Սուրէնեան
38190	

[illegible]

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Բռնկիսի Մարաջախտը անցեալ հինգշաբթի երեկոն Բոսփոր շոգենաւով մայրաքաղաքէս մեկնեցաւ Գալլիպոլի երթալու համար իր բոլոր պաշտօնակալներուն հետ։

Նոյն միջոցին Պէյքօզ դամարուած գաղղիական նաւախումբն ալ երկաթը վերցուց ու ճամբայ ելաւ։ Ծովակալին դրօշակը կրող Պուքէնթօր անուն շոգեշարժ մեծ նաւը կայսերական պալատին առջեւէն անցած ժամանակը թնդանօթներ արձակելով ողջունեց։

— Չորեքշաբթի երեկոն Անգղիոյ դեսպանը մեծ ճաշ մը տուաւ իր Պէյօղլուի պալատին մէջ ՚ի պատիւ Բռնկիսի մարաջախտին եւ Քօտրինկթըն զօրավարին, որուն հրաւիրեալ էին նաեւ տէրութեան պաշտօնեայներն ու դեսպանները։

— Եղէքսանդրիայէն գրված նամակները Եգիպտոսի կուսակալ բարձրապատիւ Սայիտ փաշային բրած հանդէսները կը պատմեն, որ ամսոյ 1 էն կամ 2 էն պիտի վերջանային, եւ կը ծանուցանեն, թէ մայրաքաղաքէս հոն հրաւիրեալ երեւելի եւ բարձրաստիճան անձինքը քանի մը օրէն ետ պիտի դառնան։

— Թանզիմաթի ժողովը տէրութեան ժողովներուն ընթացքին վրայօք նոր կանոնադրութիւն մը շինած է։ Օգոստափառ Ինքնակալը անցեալ շաբթու զանիկա վաւերացնելով՝ քանի մը օրէն պիտի հրատարակուի։

— Կըսուի թէ Թունուզցի զօրքերը մայրաքաղաքէս չպիտի երթան, մինչեւ որ անցեալները հելլենացի մը սպաննող Թունուզցի պաշտօնակալին դատաստանը տեսնուի։

— Սելանիկէն եկած լուրերը կը ծանուցանեն, թէ անցեալ շաբաթ երեկոն (յունիս 29) ժամը երկուքին միջոցները սոսկալի հրդեհ մը պատահելով, 400 էն աւելի խանութ ու տուն այրեր է։ Քանի մը մթերանոցներու մէջ 233 տակառ վառօդ պահված կայ եղեր։ Այդչափ վառօդին մէկէն բռնկելովը եղած աւերմունքն ու կործանումները երեւակայողին սարսափ կը բերեն։

Եղած նիւթական կորուստը 150 միլիոն դուրուշ կը հաշուեն․ բայց աւելի ցաւալի է կենաց կորուստները որ 40 էն աւելի կը հաշուեն․ 300 հոգիի չափ ալ վիրաւոր կայ կըսուի, մեծ մասը անյոյս վիճակի մէջ։

Բոլոր ցորենի համբարանոցները՝ բաց ՚ի երեք հատէ՝ հրոյ ճարակ եղեր են։

— Գերմանական լրագիր մը կըսէ, թէ 40 հազար ռուս Շէյխ Շամիլի վրայ կերթան, բայց դեռ չեն կրցեր ոչ Ապաղխա մտնել եւ ոչ Չէրքէզստան։ Կերեւի որ այս երկու երկիրներուն ժողովուրդները հաստատութեամբ որոշած են մինչեւ վերջին շունչերնին պատերազմիլ։

— Մարաշէն գրված նամակները քաղաքին կառավարիչ վսեմափայլ Մէհմէտ փաշային վրայ անկեղծ գովեստներ ընելով տեղւոյն հայ բնակչաց սրտագին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն իր հայրախնամ աչալուրջ եւ արդար կառավարութեանն, որով անցեալները Մարաշի մէջ պատահած ցաւալի անկարգութիւններուն շուտով առաջքը առեր, եւ գրեթէ երկու ամիս շարունակ գիշերները քուն չքնանալով՝ քաղաքին հանդարտութեանն ու բնակչաց հանդստութեանը անձամբ հսկեր է։ Վսեմափայլ փաշային այս բարեխնամ եւ գովելի հոգածութիւնն է որ տեղւոյն հայ ժողովրդեան սիրտը խորին երախտագիտութեամբ լեցուցեր է։

— Վերջացած Արեւելեան պատերազմին ձայնը մինչեւ Հնդկաստանի հեռաւոր սահմանները հասած ըլլալով, Պիրմանիներուն կայսրը՝ որուն պատերազմի պաշտօնեան դաշինքի մըն է, իր տէրութեան ամենէն պատուաւոր Միջագետ ու ոսկի հովանեակի (օմպրէլա) նշանը երկից դաշնակցաց Քանրօպէրի Բռնկիսի ու Պօսքէ մարաջախտներուն, անգղիացւոց Սիմսըն եւ Քօտրինկթըն զօրավարներուն եւ ռուսաց Թօթլըպէն զօրավարին։

— Անգղիական Աշօ անուն պրիքին մէջ գործըլած եղեռնութեան վրայ հետեւեալ մանրամասն տեղեկութիւնները կը պատմըվին։

Այս պրիքը մայրաքաղաքս բնակող անգղիացի Մ. Հանսօն վաճառականը անցեալները փորձեր էր Քամիէշ փայտ բերելու համար։

Նաւը Քամիէշ երթալէն ետեւ, իր նաւաստիներուն թիւը ամբողջացընելու համար հինգ Խաշլացի բռնեց, որոնց երեքը Նաբօլիցի, մէկը Անքոնացի եւ հինգերորդը Վենետիկցի էին, եւ Քամիէշէն ճամբայ ելաւ։

Վասիլի նեղուցին 20 մղոն մնալով, այս հինգ նաւաստիները դանակներով զինեալ՝ գիշերուան ժամը տասնումէկին միջոցները երեք անգղիացի նաւաստիներու վրայ կը յարձակին, մէկը կըսպաննեն, երկրորդը ծանրապէս կը վիրաւորեն, երրորդն ալ թեթեւ կերպով։ Նաւապետը, իր երկրորդը եւ նաւին սպասաւորը անձնելով այս դաւաճանութեան գործը, փոքր սենեակ մը կիջնան զէնք առնելու։ Զէնքերը վերցած էին անկէ։ Չարագործները սանդղ ետեւէն երթալով շատ աշխատեցան սենեակը մտնելու, բայց նաւապետն ու իր ընկերները դուռն առաջ մը դնելով ու կոտրած անգործածելի հրացանով մը զանոնք վախցընելով, վերջապէս կարող եղան հաճեցընելու որ նաւապետը 20 լիրա տայ իրենց, ու նաւէն ելլեն։ Ասոր նաւը դէպ ՚ի Արիոյ ծովեզերքը ուղղեցին, ու ցամաքին մօտ հասնելնուն պէս մակոյկը մտան ու ցամաքը ելան։

Չարագործներն երթալէն ետեւ, նաւապետը, անոր երկրորդն ու նաւին սպասաւորը նաւը Պէօյիւք Տէրէ բերին, ու անգղիական իշխանութեան զանգատ ընելով՝ մայրաքաղաքիս տեսչութիւնը բանը իմացաւ եւ վերջապէս յաջողեցաւ մայրաքաղաքէս 7 կամ 8 ժամ հեռուն չարագործները գտնելու, որոնք Մալթա երկրվելով՝ դատաստանին տեսնըվելէն ետեւ պիտի կախվին։

— Կատերական հրամանաւ Իզմիրի քաղաքական ժողովին անդամ Մէհմէտ Աէի աղան կաշառառութեան դատաստանի մը մէջ յանցաւոր գտնըվելով պաշտօնէն հանվեցաւ։

— Կայսերական կառավարութիւնը ուզելով Խարբերդի կուսակալութեան հինգ գաւառներուն մէջ մետաքսի մշակութիւնը զարգացընել, հրաման ըրաւ որ Մալաթիայի գաւառէն զատ՝ միւս գաւառներէն եղած մետաքսը երեք տարի տուրքէ ազատ ըլլայ։

— Անցեալ Բամազան ամսոյն մէջ մայրաքաղաքիս մէջ մեռնողներուն թիւը եղեր է 754 հոգի։ Այս գումարէն դուրս են զինուորականները, նաւաստիները եւ օտարազգի ճանապարհորդները։

Այս 754 թիւը հետեւեալ կերպով կը բաժնըվի։

Մահմէտական	388
Յոյն	135
Հայ	130
Հռոմէական	20
Հրեայ	55
Օտարազգի	26
	754

— Լոնտրայի մէջ այս օրերս ընկերութիւն մը կազմըվեցաւ ծխախոտի գործածութիւնը վերցընելու նպատակաւ։ Ընկերութիւնը իր յայտարարութիւնը հրատարակեց, որուն մէջ կըսէ թէ ծխախոտը անձնասիրութիւն կը ծնանի եւ սրտի անզգայութիւն յառաջ կը բերէ։

— Անցեալ երեքշաբթի երեկոյեան փոթորիկէն ու կարկուտէն եւքի անձրեւին ժամանակը Պէշիկթաշի բեռնակիրներուն գլխաւորին ալ հօտանքին բռնութենէն ծովը քշվեցաւ ու խղդվեցաւ։

Ֆընտըքլըյի առջեւ երկաթենատ նաւերուն գրեթէ ամենն ալ չարաչար վընասվեցան։

Գասըմ փաշայի մօտ ծառի մը վրայ կայծակ իջնալով հովիւ մը սպաննեց, որ ծառին տակը գացեր ապաստաներ էր։

Կարկուտը խիստ խոշոր ըլլալով՝ Պէշիկթաշի ու Պէյօղլուի կողմերը անթիւ ապակի (ճամ) կոտրեցան։

ԵՂԵՌՆԱԿԱՆ ԴԱՏԱՍՏԱՆ

ՎԱՌՆԱՑԻ ՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ԳՈՐԾԸ

Անցեալ երեքշաբթի օրուան (յունիս 26) նստին* շարունակը

Ատենապետը Մուսթաֆային. շարունակէ։

Մուսթաֆա. Քիչ մը կանգ առինք ու նստանք։

Հ. Վասիլ ալ։

Պ. Անալ նստաւ՝ ձին կապելէն ետքը։

Հ. Իրաւ կապեց, չենք բաներ էր։

Պ. Այո։

Հ. Բանէ որ երեքդ ալ նստեր էիք։

Պ. Այո։

Հ. Քովէ քով։

Պ. Այո. Վասիլ սիկառա մը կը շինէր։

Հ. Ի՞նչ եղաւ ան ժամանակը։

Պ. Վասիլ չուանը առաւ ու կապ մը շինեց. ետքը ես չուանը առի ու աղջկան վիզը ձգեցի։

Հ. Այդչափ մ՚որոշար։ Չուանին կապը դուն չշինեցի՞ր։

Պ. Ոչ։

Մուսթաֆա քանի մը խօսք կըսէ որ լաւ չըհասկցվիր։

Մեզի անանկ կը թուի որ կըսէր թէ Վասիլ կապը շինած ատենը ինքը զէնքը կը քաշէր։

Հ. Մտածէ բանդիդ վրայ։ Վասիլ ինչպէս կրնար սիկառա շինած ժամանակը չուանին կապն ալ շինել։

Պ. Սիկառա մը տուեր էր Նեաէլային որ վառեր էր։

Հ. Բանէ որ կը խոստովանիս թէ դուն ձգեցիր չուանը Նեաէլային վիզը, բայց կապը Վասիլ շինեց։

Պ. Այո։

Հ. Բայց աղջիկը ձեռք չէ՞ր տեսներ որ չուանը կը պատրաստէիք։

Պ. Ի՞նչպէս կրնար տեսնել. գիշերը մութ էր։

Հ. Չուանը աղջկան վիզը ձգած ժամանակդ ի՞նչ բսաւ։

Պ. Ոչի՛նչ։

Հ. Չպոռա՞ց.

Պ. Ոչ։

Հ. Բերնէն ամենեւին ձայն չելա՞ւ։

Պ. Ոչ։

Պ. Դուք այդ գործը ըրիք քովը նստած ժամանակնի՞դ։

Պ. Ոչ։ Չուանը վիզը ձգելէս ետեւ, վրան ինկայ, սեղմեցի եւ ինկաւ մնաց անշարժ։

Հ. Չպոռա՞ց։

Պ. Բան մը չըսաւ։

Հ. Մուսթաֆա, սուտ խօսելու կսկսիս։

Արդէն քեզի ըսի, որ ստանալով քու վկայութիւնդ աւելի կը դէշցընես։ Անհնար է որ Նեաէլա պառկած ըլլայ։ Վասիլ չուանը երկար ժամանակ ձեռքը բռնեց։

Պ. Ոչ։

Հ. Ի՞նչ կընէր կոր։

Հ. Նստեր էր։

Հ. Տեղէն չշարժեցա՞ւ։

Պ. Ոչ, կը վախնար կոր. շարժելու չէր համարձակեր։

Հ. Չաշխատեցա՞ւ քեզ արգիլելու Նեաէլան սպաննելէ։

Պ. Ոչ։

Հ. Ինչո՞ւ համար. թերեւս հիւանդ էր։

Պ. Չեմ կարծեր։

Հ. Ճամբան պտըտելու ելեր էիք նէ հիւա՞նդ էր.

Պ. Ոչ։

Հ. Դուն շատ ուժեղ մարդ մը չես. Վասիլ երիտասարդ է. ինչպէս չաշխատեցաւ այդ եղեռնագործութիւնը արգիլելու։

Պ. Կը վախնար։

Հ. Հետեւեալ օրը Վառնա էիք նէ Վասիլ հիւա՞նդ էր։

Պ. Չեմ գիտեր։ Անիկա Վառնա գնաց եղելութիւնը Հիւսէյինին պատմեց։ Ետքը իմացայ որ հիւընդցեր պառկեր է։

Հ. Կը հաստատե՞ս դարձեալ թէ Նեաէլա բան մը չըսաւ։

Պ. Բան մը չի լսեցի։

Հ. Չըսա՞ւ. չէ՛, չէ՛, կաղաչեմ (ամա՛ն) մի ըներ։

Պ. Վասիլ լսեր է, բայց ես չլսեցի։

Հ. Ետքը, զէնքդ քաշեցի՞ր։

Պ. Ոչ։

Հ. Ինչո՞ւ կուրանաս։

Պ. Ինչո՞ւ պիտի ծածկեմ թէ որ իրաւ է նէ։

Հ. Ետքը տեսար որ աղջիկը մեռած էր, ի՞նչ ըրիր։

Պ. Հանվեցուցինք։

Հ. Դուն ու Վասի՞լ.

Պ. Այո։ Ես բռնըլով հանեցի։ Վասիլ օգնեց։

Հ. Ո՞ւր բրիք։

Պ. Այո. իր վերարկուին (մանթօ) մէջ։

Քաղուած էջերէն ատենակալներէն մէկը. Ի՞նչպէս բաներ էիք Նեաէլան հանվեցուցած ատեննիդ։

Պ. Ես ոտքերէն բռներէի, Վասիլ ալ թեւերէն։

Ատենապետը. Ո՞ւրտեղ ի՞նչ ըրիք։

Պ. Ձիուն վրայ դրինք ու գացինք։

Հ. Մարմինը մէկ հո՞ն թողուցիք.

Պ. Քիչ մը կանանչ խոտ բըցուցի, վրան նետեցի, ու գացինք։

Հ. Աղջկան մարմինին վրայ սուինի (սիւնկիւ) վէրքեր գտնըվեցան։

Պ. Չեմ գիտեր։

Հ. Ետքը Փրանքայէն ՚անցնելով Վառնա դարձաք։ Բան մը բսի՞ր Իպրահիմին։

Պ. Տակաւին հոն չէր հասած։

Հ. Փաշային ուրիշ մարդիկը։

Պ. Անոնք ալ չէին հասած։

Հ. Ինչպէս։ Իպրահիմ Վառնա հասած չէ՞ր սպանութեան հետեւեալ օրը։

Պ. Ոչ։

Հ. Անհնար է։ Դուն մէկը տեսար Վառնա։

Պ. Մէհէմմէտ Եաղերը տեսայ. գործը անոր պատմեցի. «չէ» բսաւ ինծի։

Հ. Ամենն այդչափ է։ Քեզի բան չհարցուց։ Մտածէ։

Պ. Բաւ ինծի «ի՞նչ ըրիր»։ Պատասխան տուի «սպաննեցի»։ Ահա այսչափ խօսք եղաւ։

Հ. Տուն գացի՞ր (խօնախը).

Պ. Այո. Հիւսէյինը տեսայ։ Վասիլ պատմեր էր անոր եղելութիւնը։

Հ. Դուն ո՞ւր տեսար զանիկա։

Պ. Վերը սենեակին մէջ։

Հ. Ո՞վ կար հոն։

Պ. Վասիլ։

Հ. Ո՞վ պահեց հանդերձներուն ծրարը։

Պ. Վասիլ։

Մուսթաֆա նորէն բանտը խրկըվեցաւ։

Մէկէն փաշային բանակէ ծառայող (եավէր) Մէհէմմէտ աղային հարցափորձութիւնը։

Ատենապետը։ Ո՞ւր կը բնակէր Նեաէլա։

Պ. Չեմ գիտեր.

Հ. Դուն չէի՞ր ճանչնար այն աղջիկը։

Պ. Ոչ։

Հ. Մօտիկ ըրէ, Մէհէմմէտ աղա, դուն սոսկալի եղեռնագործութեան մը կամակից ամբաստ-

---

*Տես թիւ 232։

տանված եմ. կը յորդորեմ քեզ որ անկեղծութեամբ ճշմարիտը ըսես: Գտա՞ն այն աղջիկը Թուրքաց տեսար:

Պ. Այո:

Հ. Ո՞ւր տեսար առաջին անգամ:

Պ. Փողոցը:

Հ. Ե՞րբ:

Պ. Իրիկուն մը:

Հ. Թուրքայէն ելլելուդ ո՞րչափ ժամանակ առաջ:

Պ. Ութ կամ տասն օր:

Հ. Խօսեցա՞ր հետը:

Պ*: Պանուէ հրաման մը տանելու կերթայի: Հարցուցի իրեն թէ ի՛նչ կուզէր. պատասխան տուաւ, թէ փաշային տունը դատ մը ունէր. եւ ես ճամբաս շարունակեցի:

Հ. Փաշային տունը դուռը չէ՞ր մի:

Պ. Կանանոցին (հարեմին) դրանը քով:

Հ: Այդ բառը միպըծ էր: Փաշային բնակարանին դռներէն մէկուն առջեւն էր: Ասկէց աւելի բան մը չըսի՞ր իրեն. Չհարցուցի՞ր իրեն թէ «հոս ի՞նչ կեցեր ես»: Մտածէ:

Պ. Ոչ.

Հ. Լաւ կը յիշե՞ս:

Պ. Այո:

Մէհէմէտին պատասխանները անկեղծ չեն երեւիր ատենապետին:

Հ. Ի՞նչ լեզուով կը խօսէիք:

Պ. Տաճկերէն:

Հ. Ուրեմն աղջիկը տաճկերէն խօսիլ գիտէր:

Պ. Գէշ կը խօսէր, բայց իր միտքը կրնար հասկըցնել:

Հ. Ի՞նչ բաւ քեզի:

Պ. Դատ մը ունիմ. փաշան պիտի տեսնեմ:

Հ. Դու այս խօսքը տաճկերէն բաւ:

Պ. Այո: Ես այդ ես գացի:

Հ. Այդ բաւծդ ճիշդ չէ: Աղջիկը վերստին տեսա՞ր փաշային տունը:

Պ. Ոչ:

Հ. Չէ՞ր դար հոն:

Պ. Չեմ գիտեր:

Հ. Մէհէմէտ աղա. շիտակ չես ըներկոր: Աղջիկը նորէն տեսա՞ր տանը մէջ, կամ անոր վրայօք բան մը լսեցի՞ր մի:

Պ. Ամենեւին.

Հ. Անոր վրայօք Հիւսէյինին հետ խօսք չըրի՞ր:

Ամբաստանեալը կը վարանի:

Հ. Մէհէմէտ չուզեր մեր հարցումներուն անկեղծութեամբ պատասխանել: Անօգուտ է աւելի յառաջ տանիլ այս հարցաքննութիւնը:

Թող տանին ամբաստանեալը:

Ատեանը վերցաւ՝ շաբաթ օրուան մնալով:

ՅՈՒՆԻՍ 30 ԻՆ ՆԻՍՏԸ

Այս անգամ յանձնարարական ժողովը հինգ անգամ ունի ներկայ:

Հետաքրքիրներուն թիւը աւելի շատ է. քանի մը Եւրոպացիներ եւ բազմաթիւ Օսմանեան պաշտօնատարներ կան ներկայ գտնըւող հետաքրքիրներուն մէջ:

Սուլէյման փաշային բանակին օգնական (Եավէր) Մէհէմէտ աղային հարցաքննութեան շարունակութիւնը

Այս անգամ Մէհէմէտ աւ շղթայ կը կրէր իր միւս կամակիցներուն պէս:

Նախորդ ատեանին մէջ իրեն եղած համառօտ հարցաքննութիւնը խորին տպաւորութիւն մը ըրած կերեւի իր վրայ: Իր կերպարանքին վրայ սաստ կամ խիստ վհատութիւն մը կը տեսնըւի. յայտնի կ'երեւի որ սիրտը տարտամ մըտեր է. չերմէ բռնըւածի պէս կը դողայ. թուքը բերնին մէջ չորցեր է. շփոթ խօսքեր կելլէն բերնէն կես ձայնով, եւ իրեն հարցըւած սրտոշ խնդիրներուն բնաւ չեն պատասխաներ: Կերեւի որ վրայի շղթաները զինքը շատ կը նեղեն: Վ շատգին ձայնով մը Ալլա՜հ, ամա՛ն բառերը սաեզ կը կրկնէ:

Ատենապետը: Մէհէմէտ աղա, այսօր անկեղծ պատասխաններ կսպասենք քենէ, եւ նախորդ ատեանին մէջ սկսած հարցաքննութիւնը նորէն կսկսինք: Ո՞ւր տեսար առաջին անգամ այն Թուրքացի աղջիկը որ Նէսէլա կը կոչվէր:

Ամբաստանեալը: Օրին մէկը փաշան ինծի գործ մը յանձներ էր ու Մաշին կերթայի . . .

Հ. Այդ բաներդ հարկաւոր չեն. ինչ որ քեզի կը հարցընեմ նէ, ուղղակի անոր պատասխանէ: Ո՞ւր տեսար Նէսէլան առաջին անգամ:

Ամբաստանեալը նորէն կսկսի իր վերի պատմութիւնը:

Հ. Ես ամէնը անօգուտ է կըսեմ քեզի: Աղջիկը փաշային տանը դռներէն մէկուն քով կեցած ատենը չհարցուցի՞ր իրեն թէ «հոս ի՞նչ կանգներ ես». անոր չըսա՞ւ քեզի թէ «փաշային առջեւ դատ մը ունիմ»:

Պ. Այո:

Հ. Ես խօսքը տաճկերէն բաւ:

Պ. Այո:

Հ. Աղէկ գիտես: Մտածէ տալիք պատասխանիդ վրայ:

Ամբաստանեալը ձեռքը սրտին վրայ դնելով կը հաստատէ թէ ճշմարիտը կը խօսի:

Հ. Ուրիշ բան չըսի՞ր այն աղջկանը. չհարցուցի՞ր իրեն դատին պատճառը:

Պ. Ո՛չ:

Ամբաստանեալը կը հառաչէ ձեռքը շղթայով կապված ոտքին տանելով:

Հ. Նորէն չտեսա՞ր աղջիկը:

Պ. Ոչ. ես դէպ 'ի Մաշին գացի:

Հ. Իր դատին համար նորէն չեկա՞ւ:

Պ. Չեմ գիտեր:

Հ. Փաշային Քէհեայէն Հիւսէյինը որ վերն էր, կըսէ թէ դուն գացիր իրեն իմացուցիր որ փաշային առջեւ դատ ունեցող աղջիկ մը զինքը տեսնել կուզէր:

Ամբաստանեալը այս սրտոշ խնդիրներուն ուղղակի պատասխան տալուն տեղը իր հանապազորդեայ զբաղմունքներուն եւ փաշային քով ունեցած պաշտօնին մանրամասն պատմութիւնը կընէ, հասկըցընելու համար թէ ինքը այս կերպ գործ մը վրան առած չէր կրնար ըլլալ:

Հ. Վստահ գտցած ատենդ Նէսէլան չտեսա՞ր:

Պ. Ոչ. ինչո՞ւ պիտի չըսեմ թէ որ տեսած ըլլայի:

Ամբաստանեալը իր այս խօսքը հաստատելու համար տաճկաց սովորական եղած երդումը կընէ Ալլահի բսելով:

Հ. Երդում մ'ըներ. ճշմարիտ խօսէ, բաւական է: Քանի քանիին Թուրքայէն ելար:

Պ. Բաւական ուշ:

Հ. Փաշային մարդոցը ետեւէն մի՞ր հասար:

Պ. Պատաառաղ:

Հ. Աղջիկը տեսա՞ր կառքի մը մէջ:

Պ. Ոչ. թէ որ տեսնէի, կըսէի:

Հոս ամբաստանեալը՝ որ խիստ աղէկ կը հասկընայ ատենապետին հարցըներու եղանակէն ու պնդելէն թէ իր սուտերը կըլլալ չէյ. կը ջանայ ատենակալներուն սիրտը շարժելու, կ'ըսկըսի լալ, եւ կը պատմէ թէ չորս եղբայր ունի որ դրեթէ յետին աղքատութեան մէջ են:

Մանուէլ Նեռսէսեան Բիւզանդ,

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐ

Լոնտրա յունիս 29

Հասարակաց խորհրդարանին մէջ լորտ Բոռլմէրսթըն յայտարարութիւն ըրաւ, թէ փարիզի դաշնադրութեան համաձայն, Պոնուբիի նաւարկութիւնը կատարելապէս ազատ է Աւստրիոյ տէրութեան երկիրներուն մէջ անգամ: Այս մասին Աւստրիական բոլոր մենավաճառութիւններ (նէտը վաճիտ) դադրած են.

ԱԶԴԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԱՑ

Հայերէն, Տաճկերէն, Գաղղիերէն, Անգղիերէն, Իտալերէն եւ Յունարէն լեզուաց բաւական հմուտ պատուաւոր եւ հաւատարիմ անձ մը որ քանի եւ չորս տարիէ 'ի վեր վաճառականութեան գործերով զբաղած է, եւ կրկնատումարով (տաւպըլով) հաշիւներ կարգի դնելու եւ որ եւ իցէ վաճառականի մը գրատան գործերը կառավարելու կարող է, այս միջոցին շատ զբաղմունք չունենալով, կրնայ պէտք ունեցողներուն հաշիւները կարգի դնել, առեւտրական օրինաց վերաբերեալ խորհուրդներ տալ, եւ գրելու պայմանագիրները եւ կամ նամակները գրել: Ուստի ով որ կուզէ այս անձին հետ տեսութիւն ընել, կը խնդրուի որ այս հասցէով (Առ Պարոն Ս. Ա. Ա.) նամակ մը գրէ եւ լրագրոյս գրասենեակը յղղարկէ 'ի Չինիլի խան:

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆ

Անգլիոյ երկաթ առարկաներ կամ բաներ:

Այս առարկաները այնպէս շինուած են՝ որ բերանները բնաւ կրակէ եւ գողէ վախ չունենար: Թէեւ որ ծածկեալ ամենատարի հրդեհի մէջ մնայ, իրեն մէջի պարունակուած թանկագին բաները բնաւ վնաս մը չեն կրեր. նաեւ անկարելի է որ այս բաները որ եւ իցէ ուրիշ հնարքներով բացվին բայց 'ի բաց իրենց բանալիովը:

Կը ծախվին Պալաթա Օղնձիլի խանին եւթե-ն թուոցը Անգլիոյ մաղազան:

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ (ՔԱՄՊԻՕ) ԳԻՆԵՐԸ

ԹՂԹԱԴՐԱՄՈՎ ԱՌԱՆՑ ՍԹՕՆԹՕՅԻ

10 ՅՈՒԼԻՍ

			Ղուրուշ
Լոնտրա 31^օր պայմանաժամ			. . . .
„	3 ամիս	„	122-123
Փարիզ	„	„	
Մարսիլիա	„	„	-190
Ամստերտամ	„	„	. . . .
Վիեննա	„	„	
Թրիեստ	„	„	
Լիվօրնօ	„	„	
Ճենովա Լ. Ն.	„	„	. . . .
Օտեսա	„	„	. . . . . .

ԴՐԱՄՈՑ ԱՐԺՈՂՈՒԹԻՒՆԸ ԹՂԹԱԴՐԱՄՈՎ

11 ՅՈՒԼԻՍ

Օսմանեան լիրա Մէճիտիէ	112	20
Անգղիական լիրա	122	25
Գաղղիոյ 20 ֆրանքնոց ոսկի	97	10
Ռուսի իմփերիալ	100	10
Աւստրիոյ ֆիորին	58	10
„ Մաճար	57	20
Մէճիտիէ 20նոց ոսկի	25	20
„ „ արծաթ	22	20
Հինգ ֆրանքնոց արծաթ	24	15
Գորգոլաթա	19	20
Քօլօնաթօ	28	
Բէշլիա	26	
Սօֆորին	170	
Մահմուտիէ ոսկի	105	
Հինգնոց տասնոց, հաղարին	60	

Կ. ՊՈԼԻՍ 10 ՅՈՒԼԻՍ

ԳԵՂԹԱՐԻՆԵՐՔ

(ԳԱՆԹԱՐԻՑ)

			Ղուրուշ
Խաշխաշ			
Ոսկեթ եւ Քաթօ Ա. տեսակ 100 օխ			900. 950
„ „ Բ. „		„	850. 900
„ „ Գ. „		„	750. 820
Շաքար			
Անգղ. Գուլ. 6—10 լիտր			
Լոնտրա		կենտար	400 . 410
Լիվերփուլ	10	„ „	350 . 360
Գաղղիա		„	320 . 330
Անգղեւ Հոլ. եւ Ա. տեսակ		„	325 . 330
„ „ „ Բ. „		„	315 . 320
„ „ „ Գ. „		„	305 . 310
			ղուշ ճէյ ղուշ ճէյ
Պղպեղ (Պիպեր)		օխա	9,
Գարփին (Թարչին) չայ		„ 24.	25
Մեխակ (Գարանֆիլ)		„ 9.	10
Ներկեղէնք:			
Լեղակ (Չիվիտ)			
Պէնկալ		օխ. ղուշ	115 . 120
Մատրաս		„ „	60 . 70
Որդան կարմիր (Գուրմըզ)			
հասարակ Արմէնի.		„ „	43 . 55
Ա. տեսակ		„ „ շարադի „	50 . 53
Սպիտականերկ (Իսպիտաջ)			
Ճենովա Ա. տես. շաքարավոր.		„	380 . 400
Թրիեստ Ս.Վ.Ա.		„ „	100 .
Նեղեղէններ			
Քաթիֆէ (Մաթահաճ) կենտ.		„	50 . 55
Սանթալ Մաքրա ակիշ		„ „	10 . 130
Մետաղներ:			
Անագ (Քալայ)		կենտ. ղուշ	990 . 1000
Անդաստար		Անգղ. օխ. „	8 9
Պղինձ (Չինկ)		կենտ. „	200 . 205
Երկաթ Անգղ.			
Երկաթէ (Լամա) բոլորակ,			
տախտակաձեւ.		կենտ . ղուշ	80 . 85
Ցողակ (Տէնեք) թիթեղներ		„	60 . 85
Տախտակ թիւ 1--12		„	110 . 115

Բեւեռ Հոլ. եւ Թրիեստի	„	175 . 180
Կապար (Գուրշուն) Անգղ.	„	200 . 220
Թիթեղ (Թենեքէ)	սնդուկը. „	390 . 400

ՆԵՐՔԻՆ ԲԵՐՔ

		ղուշ ճէյ	ղուշ ճէյ
Աֆիոն	հօխան	235 .	
Թէֆթիք Էնկիւրի	„	32.	
Բամբակ (Եարմա) Բուրսայի	„	8	8
„ Անատօլու	„	7	7
„ Լատագիա	„	13.	14
Մեղրամոմ	„	27.	
Ճեհրի Էնկիւրի	„	7.	8
Գետար (Մազը) սեւ	„	10.	11
„ Ճերմակ	„	6,	7
Սալեպ Քէօթրէ	„	13.	14
Մահմուդիէ Անատ. բոր տեսակին		200.	300
Քիթրէ ճերմակ տերեւ	հօխան	22.	23
Բամպակ Իզմիր	„	8.	10
Խէժ Արաբիա (Զամգարէգի)	„	12	13
Տօսպ (Ճէնգէ) Արաբա հատ			
ընտիր տեսակ	կենտինար	45.	50
„ Անատօլու	„	30.	35
Վարդի իւղ (Կիւլ եաղը) Գազանլըք	միսխալ	17.	18

ՄԵՏԱՔՍ

Սէլ Ա. տես.	Բէֆէն	ղուշ	500
„ Բ. „	„	„	450
Մէլսուտ կարճ	„	„	400-410
„ „	„	„	380
Հայր Երկայն ընտիր	„	„	500.
„ „ միջակ	„	„	450
Տէծիրէկ	„	„	700
Պարսկաստանի միջակ հօխան		„	215-230

Լազբէ Տրապիզոնոյ 100 հօխան		80.	90
Կաղին (Ֆընտըք) Տրապիզոնի կենտ.		135.	140
Չէթ Անատոլի	հօխան	7,	7. 20
Աշխա (Սալոն) Քանտիա	„	5,	5. 20
Աւ ֆօտ	„	7.20	

ԱՐՄՏԻՔ

Ցորեն Անատօլու կարծր քիլէն		30.
„ Բուլղարի	„	„ 28.
„ Խասգիւղի	„	„ 33.
„ Կոլիզ	„	„
„ Թիւզլա	„	„ 35.
„ Բուլղարի կակուղ		„ 24.
Եգիպտացորեն Կոլիզ		„
„ Իզդրայի		„ 16.17
„ Անատօլու		„ .
Գարի Բուլղարի		„ 10.
Աւիշ Թեքիրտաղ		2. 30
„ Բ. տեսակ		„ 2,
Բրինձ Ուեսկա		„ 3,

Վարձատրութեան մէջ կայ ընդամէնը 300,000 քիլէ ցորեն եւ 80,000 քիլէ գարի:

Այս լրագիրը շաբաթը անգամ մը կ'ելլէ չորեքշաբթի օրերը: Ով որ ուզէ կրնայ ստորագրուիլ, Կ. Պոլիս՝ Չինիլի խանը լրագրոյս գրասենեակը: Իսկ գաւառները հօղաբարձուներն են.

Իզմիր՝ Սարգիս աղա Աղաբեկեան:

Աղեքսանտրիա՝ Պաղտասար աղա Տ. Գասպարեան

Անդրիանուպօլիս՝ Յովհաննէս աղա Պահճէպանեան:

Պրուսա՝ Սերովբէ աղա Պալըգճեան:

Կեսարիա՝ Մահտեսի Կարապետ աղա Փափազեան:

Տրապիզոն՝ Յակոբ աղա Գարակէօզեան:

Կարին՝ Յակոբ աղա Խօսրովեան:

Եւդ՝ Յակոբ աղա Պըյըքլեան:

Գիւրուն՝ Յակոբ աղա Մանի:

Նիկոմիդիա՝ Պ. Ա. Մուրատեան:

Թեքիրտաղ՝ Մահտեսի Նշան աղա:

Ուրիշ քաղաքներէ ստորագրուիլ ուզողները՝ սա տեղերէն մէկուն հետ կրնան թղթակցիլ:

ԽՄԲԱԳԻՐ-ՏՆՕՐԷՆ
Կ. Ս. ԻՒԹԻՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՅ
Կ. ՊՈԼԻՍ . ՉԻՆԻԼԻ ԽԱՆ